

Nové riziká pre transformujúce sa krajiny a mäkká bezpečnosť

Reformy transformujúcich sa krajín pomerne úspešne vyriešili problém prechodu z centrálne plánovaného ekonomického systému na trhovú systém. Elimináciou bipolarity a novými bezpečnostnými usporiadaniami sa vyspelé krajiny snažia posilniť bezpečnostné garancie a stabilizovať medzinárodné vzťahy. Vyspelé krajiny však predsa v čoraz väčšej miere zaznamenávajú vplyv faktorov, ktoré narúšajú stabilitu spoločnosti v miere, ktorá ich začína ohrozovať. V súvislosti s touto situáciou sa hovorí o tzv. mäkkej bezpečnosti.

Mäkká bezpečnosť predstavuje oblasti, v ktorých štát musí riešiť konflikty a potlačovať negatívne tendencie v záujme udržania svojej stability a bezpečnosti, ale ktoré nie sú priamo viazané na ozbrojenú silu a nesúvisia priamo s vojenským ohrozením krajiny inou krajinou. Faktormi, ktoré s mäkkou bezpečnosťou súvisia, sú tak národné problémy – napríklad pokles populácie

alebo jej nadmerný rast, kriminalita, choroby, nedostatočná vzdelanosť – ako aj, a to oveľa častejšie, medzinárodné faktory s dopadmi národne alebo štátne diferencovanými, pokiaľ ide o ich rozsah a intenzitu. K nim patrí najmä zneužívanie drog, fiskálna nezodpovednosť, rasizmus a nacionalizmus, terorizmus, počítačová kriminalita či ekológia.

V poslednom čase pribudli k tradičným problémom aj problémy nové, súvisiace s internetom a jeho zneužívaním k propagácii zakázaných hnutí a myšlienok, s ilegálnym vníkaním do sietí, ako aj s počítačovou kriminalitou. V poslednom čase medzi jednu z moderných metód využívania a aj zneužívania internetu je posielanie kódovaných správ, ktoré sú skryté v obrázkoch alebo baneroch, umiestnených na internete. Pri počte serverov a množstve informácií na internete je len veľmi ťažké zachytiť obsah takýchto správ, ktoré v niektorých prípadoch ohrozujú bezpečnosť krajín.

Niektoré vyspelé krajiny, medzi nimi napríklad Spojené štáty americké, vidia vo voľnom šírení a využívaní informácií záruku demokratizácie spoločnosti a garanciu eliminácie niektorých rizík. Spojené štáty venujú pozornosť aj problematike globálnych problémov, z ktorých prakticky všetky sú aj problémami súvisiacimi s mäkkou bezpečnosťou. Pred niekoľkými rokmi tam vznikol v rámci štátnych štruktúr *Úrad pre globálne záležitosti*, ktorého úlohou je sústrediť sa na globálne otázky životného prostredia. Ústredná spravodajská služba (CIA) sa zasa vo svojej činnosti zameriava na problematiku medzinárodného terorizmu, medzinárodného zločinu, pašovania drog a rozširovania zbraní hromadného ničenia. Nepôsobí však v týchto oblastiach sama, ale spolupracuje s mnohými ďalšími orgánmi a organizáciami doma aj v zahraničí.

Postsocialistické krajiny stoja pred problémom vyrovnať sa s rizikami, ktoré patria do problematiky mäkkej bezpečnosti. Ich úloha je o to ťažšia, že v mnohých oblastiach ešte nemajú plne rozvinuté inštitúcie, súvisiace s týmito oblasťami, chýbajú technické a finančné prostriedky na riešenie niektorých problémov a, navyše, akútne problémy transformácie, medzi nimi vysoká nezamestnanosť, akcelerujú niektoré spoločenské javy, ktoré, ak sa prejavia vo väčšom rozsahu, môžu mať vplyv aj na bezpečnosť a stabilitu týchto krajín. Z tohto hľadiska je koncepcia mäkkej bezpečnosti užitočný rámec pre analýzu rizík a politické riešenia na ich odstránenie alebo redukciu. Monitorovanie oblastí, ktoré súvisia s mäkkou bezpečnosťou, je dôležitou súčasťou prevencie a prípravy riešenia krokov vedúcich k riešeniu tohto druhu rizík.

V tomto čísle Medzinárodných otázok sa dáva priestor aj jednému z aspektov súvisiacich s mäkkou bezpečnosťou – a to problematike rómskej

menšiny. Tá patří k významným vnitropolitickým otázkám, které treba v súčasnosti riešiť, pretože oddalovanie ich riešenia sa môže prejavíť, a čiastočne sa už prejavilo, aj na medzinárodnom poli.

Daneš Brzica
člen Edičnej rady SIMŠ